

Minoritetselever: Gymnasier risikerer at misforstå fællesskabet i sofaen

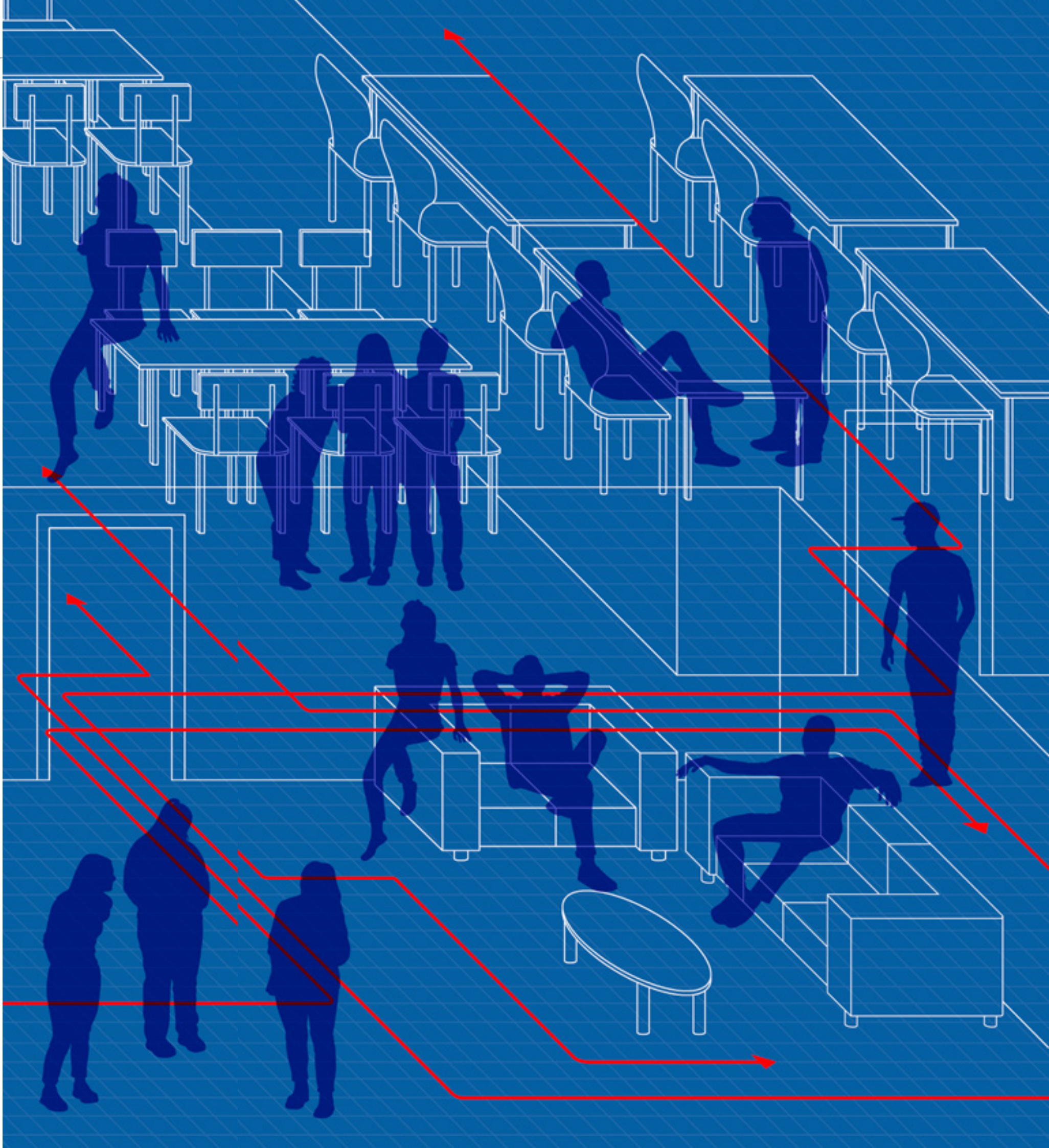
Minoritetselevens egne fællesskaber bliver ofte mødt med bekymring. Men ny forskning viser, at de også kan skabe tryghed og tilhør i en gymnasiekultur, hvor etnisk og religiøs forskellighed hurtigt bliver gjort til et problem.

Af **Marie Bille**

” Sofaen har et unikt liv i sig selv. Et organisk tempo, hvorefter eleverne mødes, overlapper hinanden: Derek går. Mehmet ankommer. Carine tager afsted. Zafra og Emina dukker op, efterfulgt af Hawa. Mehmet går. Ibrahim kommer, og kort efter også Mariam og Zerak. Ingen annonceringer. Rytmiske, pulserende ankomster, samtaler og afgange i glidende bevægelser. Vi spiser vores frokost.”

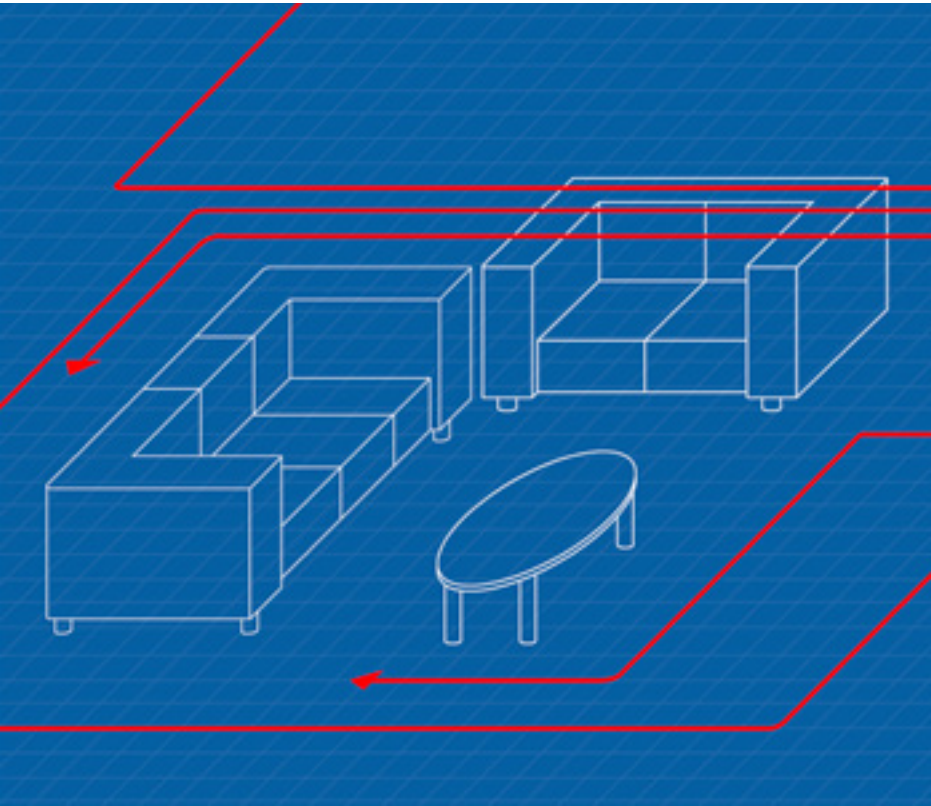
I sine feltnoter fra forskningsprojektet 'Educational experiences of racialized differentiation in Danish high schools' beskriver forsker Tringa Berisha en velkendt opdeling på gymnasiet. I kantinen, i sofaområder eller ved bestemte borde opstår grupperinger: Eleverne søger mod dem, de kender, dem, de ligner, eller dem, de deler vaner, sprog, humor eller erfaringer med. De hvide majoritetselever sætter sig ét sted, de brune minoritetselever et andet.

ILLUSTRATION: RASMUS JUUL

“Der er venskaber, hygge, lektiehjælp, jobmuligheder, men eleverne deler også enormt vigtige råd med hinanden om, hvordan man bedst kommer igennem gymnasietiden som en racialiseret elev. Sofaen er dermed også en vidensbank af institutionel kritik. Og det er faktisk et enormt hjælpsomt space.”

Tringa Berisha

Men hvad er det egentlig, lærere og ledere ser, når en gruppe minoritets elever hænger ud sammen på bestemte steder? Er det et problem? Er det selvsegregering? Er det manglende integration? Parallelsamfund og social kontrol? Eller kan det også være et udtryk for, at eleverne forsøger at skabe noget af det, gymnasiet selv gerne vil give dem: tryghed, tilhør og et stærkt ungdomsfællesskab?

Spørgsmålene står helt centralt i ny forskning om diversitet, tilhør og racialise-

rede opdelinger i danske gymnasier (racialisering betyder, at en person eller gruppe tillægges bestemte race- eller kulturbegreber af samfundet ud fra udseende, hudfarve, religion eller baggrund – red).

I projektet har forskerne Iram Khawaja og Tringa Berisha sammen med Reva Jaffe-Walter fra USA undersøgt, hvordan minoritets elever, lærere og ledere oplever og navigerer i gymnasier, hvor forskellighed, elevsammensætning og fællesskab er blevet en politisk og pædagogisk varm kartoffel.

En ”kæmpe integrationssucces” bliver til det modsatte

Ifølge lektor i pædagogisk psykologi ved DPU, Iram Khawaja, der har forsket i minoritets elevers møde med uddannelsessystemet i over 20 år, er et af forskernes vigtigste fund, at forskellighed i sig selv meget hurtigt bliver gjort til en udfordring. Selve blikket på eleverne er præget af et paradoks. For hvis man ser på uddannelse og social mobilitet, kunne udviklingen fortælles som en succeshistorie: Flere unge med minoritetsbaggrund går i gymnasiet, gennemfører og søger videre i uddannelsessystemet. Det er netop noget af det, der normalt bliver fremhævet som tegn på vellykket integration. Iram Khawaja peger på statistikkerne:

“Unge med minoritetsbaggrund har en meget høj gennemførelsesprocent i gymnasiet. De kommer også videre fra gymnasiet på videregående uddannelse, og de får høje karakterer,” siger hun og uddyber:

“Det er en kæmpe integrationssucces. Hvis vi ser på integration i forhold til uddannelse og social mobilitet, er det faktisk en succes, at så mange unge med minoritetsbaggrund starter i og gennemfører gymnasiet. Men fortællingen om de samme elever bliver meget hurtigt det modsatte.”

Når bestemte gymnasier får mange elever med minoritetsbaggrund, bliver det i den offentlige debat og i gymnasiefeltet hurtigt koblet til bekymringer om problemer med negativ social kontrol, parallelsamfund, opdelte fællesskaber og et gymnasieliv, der ikke længere ligner det, vi kender.

“Overordnet set viser vores forskning, hvordan forskellighed i sig selv bliver en udfordring. Vi ser, at forskellighed, særligt når den er etnisk eller religiøst markeret, ofte bliver lig med en problematisk form for forskellighed, som skal styres og reguleres,” siger Iram Khawaja.

Sofaen som anker for socialt liv

I Tringa Berishas feltarbejde bliver sofaen bagerst i gymnasiets kantine et helt konkret billede på minoritets elevers fællesskaber i gymnasiet. I sin forskning bruger hun begrebet homeplace. Det kan forstås som et trygt sted, hvor eleverne kan trække vejret, være genkendelige for hinanden og dele erfaringer, som måske ikke har plads andre steder på skolen.

ILLUSTRATION: RASMUS JUUL

“Jeg begyndte at forstå sofaen som et anker for et socialt liv, som de dyrker sammen,” siger Tringa Berisha.

Sofaen samlede elever på tværs af år-gange, studieretninger og interne forskelle.

“Der er venskaber, hygge, lektiehjælp, jobmuligheder, men eleverne deler også enormt vigtige råd med hinanden om, hvordan man bedst kommer igennem gymnasietiden som en racialiseret elev. Sofaen er dermed også en vidensbank af institutionel kritik. Og det er faktisk et enormt hjælpsomt space,” siger hun.

Det kunne være råd om, hvilken studievejleder der var god at tale med, hvilke lærere man skulle være særlig opmærksom på, eller hvordan man skulle gribe en opgave an, forklarer forskeren. Fællesskabet omkring sofaen opstod ikke i et tomrum. Eleverne var bevidste om, at deres synlige fællesskab kunne blive set som noget problematisk, både af de andre elever og af lærerne på skolen.

“De var meget bevidste om, at lærerne og administrationen ikke skulle se dem for meget sammen med andre minoriteter,” siger hun.

Eleverne oplevede, at den form for nærhed kunne få konsekvenser for, hvordan de blev læst og opfattet. I nogle tilfælde oplevede de, at det ligefrem kunne få konsekvenser for bedømmelsen af deres faglige niveau og deres karakterer.

“Altså at blive læst som uproduktiv, eller sådan... en trussel mod orden. Derfor gemte de faktisk de her samtaler og kontakt med hinanden til det sofaområde,” siger Tringa Berisha.

Fællesskab bliver læst som integrationsproblem

For Iram Khawaja er det afgørende, at man ikke kun spørger, hvorfor elever deler sig op, men også, hvordan skolen fortolker de opdelinger, der opstår. Hun understreger, at opdelingerne findes. Ikke kun på gymnasier, hvor der er mange elever med minoritetsbaggrund, men på tværs af alle gymnasier bredt set – og det uanset elevsammensætning.

“Der er ingen tvivl om, at der er de her opdelinger. Det er der på tværs af de forskellige gymnasier, vi har været ude på. Det er uanset, om der er fem procent, 30

>

Scener fra et opdelt gymnasium

I sine feltnoter fra et dansk gymnasium beskriver forsker Tringa Berisha, hvordan hverdagen for minoritets elever udspiller sig. De oplever indimellem situationer, som er helt anderledes, end hvad klassekammeraterne oplever – også selvom de er til den samme fest eller morgensamling. Oplevelserne kan være med til at styrke trangen til at have et ‘safe space’ sammen med andre minoritets elever. Her er to nedslag fra gymnasiet, som forskeren besøgte gennem et år.

’Festligheder’ op til sidste skoledag

”Traditionen tro giver skoleårets afslutning anledning til, at alle 3.g-klasser hver især giver en kort optræden. En om dagen, foran hele skolen i frokostpausen. Det er et festligt ritual, der strækker sig over flere uger, og som langsomt opbygger spænding til den sidste skoledag. Det lader til at være musikvideoens år. Oftest i genren rap/hiphop. Oftest af helt hvide klasser. Og dagens musikvideo skubber grænsen lidt længere ift. den stil, der karakteriserer de forrige musikvideoer. Den brager fra kantinens tv-skærme. Eleverne i videoen er iklædt, hvad der efterligner mørke Nike-tracksuits, og de rapper i et sprog, der består af multietnolekt og bevidst grammatisk ukorrekt. De lader som om, de tager kokain fra en Volvo stationcars motorhjelme, som én af eleverne må have

lånt af sin forælder til at optage denne scene i en parkeringskælder. Det er en joke. En parodi til skolens forbrug. Blikket, der formidles i musikvideoen, er ikke til at tage fejl af – og heller ikke, hvem videoen omhandler. Stående sammen med en stor gruppe racialiserede elever ser vi den forestilling, der lige nu tynger os ned midt i den overfyldte kantine. En af drengene spørger: “Hvad fuck er det her?” – kun højt nok til, at hans venner kan høre det. Ingen svarer. Deres øjne er klistret til skærmen. Som de ser forestillingen, ser de deres skolekammeraters fortolkning af dem. Da den slutter, er der ingen ord at sige. Gruppen spredes i stilhed og vender hver især tilbage til deres klasser.”

Tringa Berisha, feltnoter

Racialiserede unge drenge, som allerede altid er mistænkeliggjort

”... den første fest på skolen, elevfesten, hvor hele skolen samles. Jeg kom ind med nogle venner. Jeg ved godt, jeg ligner en sjakal, men vi havde finere tøj på – mærkevarer. Festen gik i gang, der gik nogle timer, så tænkte mig og mine venner: Lad os gå ud og lave nogle damer, altså få nogle Snapchats. Så vi gik rundt og fik nogle Snapchats osv., vi fik pigerne til at tilføje os, vi hyggede os bare, to-tre unge drenge. Vi havde det sjovt, som man skal til en fest. Vi kunne mærke lige pludselig, at vi fik en masse øjne af vagterne, de begyndte at følge efter os på skolen. (...). Med afstand selvfølgelig, men vi kunne bare se, at der var nogle, som forfulgte os. Vi kunne mærke – Vi kunne se i øjnene på dem. (...). Nå, men vi fik nogle Snapchats, og så skulle vi hen og aflevere vores trøjer i garderoben, fordi vi fik det lidt varmt. Da vi [gjorde dét], kom der to store vagter hen til os og sagde ”I skal lige følge med os.” Jeg tænkte ‘hvad kan det her være?’, for vi har ikke gjort noget

forkert. Vi blev trukket ind på [rektorens] kontor, hvor vi blev beskyldt for at sælge [stoffer]. (...) Jeg prøvede at forklare [rektoren] situationen, men han var rigtig flabet. Han gad slet ikke høre på mig. (...) Han sagde: vi har set, I sælger på skolen. Så siger jeg ”har I nogle beviser på det?” Så siger han ”nej, men det har vi set.” Så sagde jeg – fordi jeg blev irriteret, så jeg sagde til dem – ærligt, jeg tog min trøje op og sagde, ”du er mere end velkommen til at [krops]visitere mig, du har min fulde magt til at visitere mig.” Det gad han ikke, fordi han vidste, vi ikke havde noget på os. Han ledte efter problemer. (...) så gik vi ud og fortalte det til vores venner, og de syntes også, det var rigtig nederen. (...). Det værste er, at det var min første uge på skolen, og så skal jeg allerede opleve sådan noget. Folk der gik på skolen sagde, der er racisme på skolen, og jeg kommer til at opleve det.”

Interview med Mohammed, 16 år, i Tringa Berisha, forthcoming

procent eller 90 procent elever med etnisk minoritetsbaggrund,” siger hun.

Elever deler sig, siger hun, blandt andet efter, hvem de har noget tilfælles med. Det gælder alle elever. Men når minoritets elever søger sammen, kan opdelingen hurtigere blive læst som et integrationsproblem. Tringa Berisha peger på, at fællesskabet kan være en måde at skabe tilhør til skolen på.

“Meget forskning viser, at alle elever søger hen imod andre, som de kan spejle sig i. Og når det bliver en mulighed, så søger de selvfølgelig derover. Det er den her mulighed for at dyrke en form for tilhør til skolen gennem sådan et fællesskab,” siger Tringa Berisha.

Samtidig kan det netop være erfaringen af at blive set som anderledes, der gør fællesskabet vigtigt.

Iram Khawaja fortæller, at elever med minoritetsbaggrund ofte beskriver en tryghed i ikke hele tiden at skulle forklare sig. En elev formulerede det ifølge hende sådan, at man ikke hele tiden behøver at være i en forklaringskrævende position over for andre minoritets elever, for “de ved jo, hvordan det er.”

Er problemet gruppen eller det, der foregår i gruppen?

Debatten om elevsammensætning, parallelsamfund og social kontrol i gymnasiet kommer også ud af beretninger fra skoler, der har oplevet reelle problemer blandt eleverne. Og elevfællesskaber er ikke altid uproblematisk. Iram Khawaja påpeger, at nogle grupperinger kan udvikle sig destruktivt. Der kan opstå hierarkier, gruppepres og styring mellem elever, og netop derfor er det afgørende, at lærere og ledere får øje på, hvad problemet består i.

“Er det problemet, at eleverne grupperer sig? Eller er problemet det, der foregår i gruppen?” siger hun.

Den skelnen er vigtig, ifølge forskeren. For hvis problemerne automatisk får mærketet 'religion', 'kultur' eller 'etnicitet', kan det blive sværere for lærere at handle pædagogisk. Så risikerer man, at lærere trækker sig, fordi de ikke oplever, at de har redskaberne eller mandatet til at gå ind i problemerne.

Iram Khawaja fortæller om et tidligere forskningsarbejde, hvor hun blev inviteret ud på et gymnasium, der havde udfordringer med en gruppe elever med minoritetsbaggrund. Lærerne oplevede, at der foregik

en form for styring internt i gruppen, blandt andet knyttet til religion. Men når problemet blev rammet ind som religion og kultur, blev det svært at handle, fortæller Iram Khawaja. Hun foreslog lærerne at se på problemet med de samme pædagogiske briller, som de bruger, når det handler om andre unge.

“Hvis I rammesætter det som gruppe-

5 pointer fra artiklen

- 1. Når minoritets elever søger sammen i kantinen, ved sofaområder eller ved bestemte borde, kan det ligne selvsegregering. Men fællesskaberne kan også være steder for tryghed, støtte og tilhør, viser Tringa Berishas forskning.
- 2. Ifølge forsker Iram Khawaja er det en "kæmpe integrationssucces", at flere unge med minoritetsbaggrund går i gymnasiet, gennemfører og kommer videre i uddannelse. Alligevel bliver de samme elevers tilstedeværelse ofte koblet til bekymringer om integration, social kontrol og parallelsamfund.
- 3. Elever grupperer sig uanset, om der er fem, 30 eller 90 procent minoritets elever, ifølge Iram Khawaja, der vurderer, at der ikke findes et stærkt empirisk grundlag for, at netop 30 procent minoritets elever skulle være en afgørende grænse for et gymnasium.
- 4. Det afgørende er, hvad der foregår i grupperne. Hvis problemer automatisk forstås som knyttet til kultur, religion eller etnicitet, kan lærere miste blikket for de pædagogiske redskaber, de allerede har.
- 5. Tringa Berisha har i sin forskning lavet mobile interviews med elever for at få indblik i, hvad forskellige steder på skolen betyder for dem. Ifølge hende kan gymnasielærere lære noget af at spørge eleverne om det samme.

pres, eller hvis I rammesætter det som mobning endda, hvad så? Hvad sker der, når I kigger på den her problematik på den måde? Og så havde lærerne jo pludselig en masse redskaber i deres værktøjskasse,” siger hun.

Religion eller kultur er ikke ligegyldig, men det skal ikke nødvendigvis være hele forklaringen, når det kommer til minoritets elever, understreger Iram Khawaja.

“Jeg tænker, at vi skal se problemerne som noget, der er situeret i gymnasiet og i den pædagogiske sammenhæng, ikke i den enkelte elev, i kulturen eller i religionen,” siger hun.

Hvis gymnasiet forsøger at løse problemerne ved at få færre minoritets elever, eller ved for eksempel at forbyde religiøs praksis og symboler på skolen, flytter man problemet væk fra den pædagogiske sammenhæng, hvor det faktisk kan håndteres, påpeger forskeren.

“Hvis du skubber noget ud, så undviger du jo også at tage fat på det,” siger hun.

30 procent blev en sandhed

Et centralt spor i Iram Khawajas forskning handler om den såkaldte 30-procentsgrænse: forestillingen om, at et gymnasium bliver problematisk, hvis andelen af elever med etnisk minoritetsbaggrund overstiger den forestillede grænse på 30 procent.

Iram Khawaja har gravet i, hvor tallet kommer fra, og hendes konklusion er, at der ikke findes et stærkt empirisk grundlag for, at netop 30 procent skulle være en afgørende grænse i gymnasiet.

“Der er faktisk ikke empirisk, forskningsmæssigt grundlag for de her 30 procent,” siger hun.

Hvis grænsen skulle have et forskningsmæssigt belæg, skulle den ifølge Iram Khawaja bygge på studier af gymnasier og studier, der direkte handler om etnisk baggrund. Det gør den ikke.

“Det er et politisk tal,” siger hun.

Alligevel får tallet stor betydning i praksis. For når et gymnasium tipper over den forestillede grænse, kan det blive placeret i en kategori, hvor det opfattes som og får ry som et dårligt gymnasium, et problemgymnasium eller et “ghettogymnasium”. Og det har konsekvenser, der også rammer lærerne. Nogle af de lærere, Iram Khawaja har interviewet, fortalte, at de kunne holde igen med at fortælle, hvor de arbejdede, for eksempel ved et middagsselskab.

“Fordi så blev det meget hurtigt: 'nå, er du på *det* gymnasium?’” siger hun.

Samtidig understreger forskeren, at mange lærere på netop de gymnasier er

”Hvorfor bliver det så vigtigt at cykle, kysse drenge og gå til fester?”

Uddannelsesforsker Reva Jaffe-Walter fra USA har forsket i danske gymnasier. Som amerikansk forsker undrer hun sig over, at skoler, der har succes med at uddanne minoritets elever, ofte bliver stigmatiseret frem for fejret.

Af Marie Bille

Som amerikansk forsker, der studerer danske gymnasier, hvad har overrasket dig mest ved den måde, diversitet, integration og tilhør bliver diskuteret i Danmark?

”Jeg er overrasket over, hvordan skoler, der har så stor succes med at uddanne og få første- og andengenerationsindvandrere gennem uddannelsessystemet, bliver stigmatiseret i stedet for fejret. Antallet af etniske minoritets elever, der går i gymnasiet og fortsætter på videregående uddannelse, er stigende. I nogle tilfælde gennemfører etniske minoritets piger endda universitetet i højere grad end deres etnisk danske jævnaldrende.

Alligevel er det ikke den fortælling, der præger forståelsen af disse elever og de skoler, de går på.

Jeg har længe været meget begejstret for danske skoler, når det gælder den børnecentrerede pædagogik, fraværet af tidlig niveaudeling og de stærke relationer mellem lærere og elever. Men siden jeg begyndte at forske i danske skoler i 2008, har jeg også været vidne til en optrapning af en racialiseret retorik, der knytter sig til nationalistiske integrationspolitikker, og som fremmer unges følelse af ikke at høre til og af at blive ekskluderet.”

I din forskning viser du, at lærere, ledere og forældre er dybt knyttet til en forestilling om den danske gymnasietid, hvor alkohol og fester spiller en stor rolle. Hvordan forstår du betydningen af de normer, når skoler taler om tilhør og integration?

”På skoler med en stor andel etniske minoritets elever beskriver nogle lærere en følelse af tab i forhold til de traditionelle fester og ritualer. De kan også føle sig stigmatiserede, fordi deres skoler ikke bliver set som 'rigtige' danske skoler.

Det forstærkes af politikker og kampagner om 'negativ social kontrol', der fokuserer på at eksponere elever for danske normer for socialt samvær og romantisk kærlighed.

Det overrasker mig, fordi forskning viser, at alkoholforbrug og tidlig seksuel aktivitet kan være forbundet med negative sundhedsmæssige konsekvenser, og fordi mange danskere anerkender, at alkoholbruget på danske skoler er problematisk. For mig rejser det spørgsmål om, hvordan dette snævre fokus på danskhed også er problematisk for andre unge, som ikke omfavner disse normer.”

Hvad tror du, danske gymnasielærere og ledere kan få ud af at se på deres skoler med et udefrakommende blik? Hvad bliver synligt, som ellers kan blive taget for givet?

”Jeg ville ønske, at ledere, lærere og beslutningstagere kunne se, hvordan danske skoler faktisk har haft succes med at udvide uddannelsesmulighederne for etniske minoritets elever, i stedet for at se deres tilstedeværelse som en krise eller som et udtryk for bredere integrationsproblemer. Som forsker i skoler, der uddanner mange elever med indvandrerbaggrund, undrer jeg mig over fokuset på integration og på, at eleverne skal omfavne meget specifikke værdier, der knytter sig til danske kulturelle og sociale normer. Hvorfor bliver bestemte ting som at cykle, kysse drenge og gå til fester så vig-

tige? Min forskning viser også, at integration gennem assimilation ikke virker. Når unge mærker kritikken af deres identitet, deres familier og deres fællesskaber, får de mindre lyst til at indgå i relationer med de lærere og ledere, der giver udtryk for de ideer.

Jeg forsker i offentlige skoler i New York City, hvor der ligger bedetæpper på biblioteket til eleverne, og hvor skolen holder en fælles fejring af eid, som også er en officiel skoleferie i New Yorks offentlige skoler. Det bliver ikke set som noget, der står i modsætning til, at de unge lærer at tilpasse sig deres nye liv i USA. Jeg anerkender, at det er meget forskelligt, hvad det vil sige at være dansk og amerikansk. Men jeg spørger mig selv, om der er plads til at udvide rummet for, hvad det vil sige at være dansk, så der også bliver plads til forskellighed. Nogle af de unge, jeg interviewede, var kritiske over for alkoholkulturen. En af dem spurgte: 'I stedet for at holde fester og sådan noget, kunne vi så ikke tage ud og bowle?' ”

Reva Jaffe-Walter er uddannelsesantropolog. Hendes forskning fokuserer på, hvordan integrationsdebatter afspejler sig i læreres og leders arbejde med racialiserede minoritets unge.

“Hvis vi ser på integration i forhold til uddannelse og social mobilitet, er det faktisk en succes, at så mange unge med minoritets baggrund starter i og gennemfører gymnasiet. Men fortællingen om de samme elever bliver meget hurtigt det modsatte.”

Iram Khawaja

stærkt motiverede. De bliver ikke nødvendigvis på trods af elevgruppen, men fordi de oplever arbejdet som særligt meningsfuldt.

“Mange lærere er faktisk drevet af en ambition om, at nu er vi på det her gymnasium, det har et dårligt ry, men vi gør en vigtig forskel,” siger hun.

Ungdomsliv er mere end fester

I debatten om elevsammensætning og integration bliver gymnasiet sociale liv ofte forbundet med fester, alkohol og en bestemt form for dansk ungdomskultur. Når nogle elever ikke deltager på samme måde, kan det blive læst som manglende integration eller som et tegn på, at gymnasiet fællesskab er under pres. Men Iram Khawaja adværer mod at gøre modsætningen for enkel.

“Det er jo meget forsimplet at sige, at det er de etnisk danske unge, der drikker, og minoritetsunge, som ikke drikker. Der er rigtig mange minoritets elever, som også deltager i fester og pre-parties, og som også drikker alkohol. Og så er der rigtig mange, der ikke gør det. Men så gør de noget andet,” siger Iram Khawaja.

Pointen er, at gymnasiet ungdomsliv ikke kun findes i én form. Når forskerne spørger eleverne, hvad de laver i stedet, svarer de, at de for eksempel tager på café eller spiser brunch sammen.

“Så er det bare et lidt andet ungdomsliv. Men det er jo også et ungdomsliv,” siger Iram Khawaja.

Lærere oplever afmagt

For gymnasielærere får debatten om de store spørgsmål om elevsammensætning, diversitet og integration ofte betydning i

konkrete situationer i undervisningen. Iram Khawaja har lavet gruppeinterviews med lærere, der fortæller om situationer, hvor de blev udfordret af diversitetsspørgsmål.

“Noget af det, der fylder meget for lærerne i de situationer, er følelsen af afmagt,” siger hun.

Afmagten kan opstå, når læreren pludselig bliver mødt af spørgsmål om racisme, sexismen, køn, religion eller identitet midt i et fagligt forløb. Iram Khawaja nævner som eksempel en biologilærer, der underviser i DNA-strukturer og pludselig bliver mødt af spørgsmålet:

“Er det så derfor, det er bedst at være hvid?”

For læreren kan det være ubehageligt, fordi spørgsmålet trækker undervisningen i en retning, læreren måske ikke føler sig forberedt på. I praksis oplever lærerne, at de ikke kun skal undervise i deres fag, men også håndtere konflikter, spørgsmål og erfaringer, som eleverne bringer med ind i undervisningen.

“Der er mange gymnasielærere, som først og fremmest ser sig som fagfaglige lærere. Det er ligesom det, der er deres opgave. Men på en eller anden måde er gymnasierne også blevet en kampplads for integration og inklusion,” siger Iram Khawaja.

Hvad kan gymnasiet lære?

På det gymnasium, Tringa Berisha undersøgte, satte skolen mange initiativer i gang for at ryste eleverne sammen. Der var aktiviteter, klubber, musical og andre fællesskaber. Men mange minoritets elever søgte ikke nødvendigvis derhen. Eleverne efterspurgte

ifølge Tringa Berisha også selv muligheder for, at deres erfaringer og fællesskaber kunne få en plads på skolen. For eksempel en kulturdag eller en klub for minoritets elever. Men det blev ikke til noget.

“De ville gerne have, at det blev institutionaliseret på en eller anden måde, ligesom andre grupper,” siger hun.

Tringa Berisha mener, at gymnasier kan lære noget af at spørge eleverne direkte, hvordan de oplever skolens rum. I sit feltarbejde brugte hun en metode, hvor hun lavede mobile interviews. Hun gik rundt på skolen med eleverne og bad dem vise de steder, der betød noget for dem.

“De skulle vise mig skolen fra deres perspektiv, altså vise mig rum, der betød noget for dem, både på godt og ondt,” siger hun.

For lærere kan sådan et elevperspektiv være svært at høre, siger hun. Men netop derfor kan det være vigtigt, fordi det kan gøre det muligt at opdage noget, man ellers ikke ser.

“Det kan være lidt hårdt for lærere at høre. Men det er jo brugbar viden. Hvis man er blind for noget, man gør,” siger Tringa Berisha.

Ved at spørge eleverne kan lærerne måske få et mere nuanceret indblik i, hvorfor eleverne søger bestemte steder hen, og hvad de steder betyder for dem. Sådan som Tringa Berisha selv så i sit feltarbejde.

“Ændringerne af, hvem der er til stede ved sofaen, udfolder sig uden friktion, næsten ubemærket, som om det er mindre relevant, hvem der er der, og mere om, at sofaen er et rum, racialiserede elever kan orientere sig imod. Et landingssted væk fra klasseværelserne, der også er afskærmet fra resten af den summende kantine. De tjekker ind med hinanden for at dele jokes, hændelser, råd, lektier, mad, kram og går igen for at tjekke ind på sofaen senere, som en rutineret, kontinuerlig tilbagevenden til et anker af socialt liv.” ●

Iram Khawaja er lektor i pædagogisk psykologi ved DPU, Aarhus Universitet. Hun har forsket i minoritets elevers møde med uddannelsessystemet i mere end 20 år.

Tringa Berisha er ph.d.-studerende, DPU, Aarhus Universitet.

Efteruddannelse

Klar til EPX?

Kursus for kommende undervisere på EPX-uddannelsen

Styrk dine EPX-kompetencer

Med efteruddannelsesforløbet for undervisere på EPX får du ny viden og praksisnære didaktiske redskaber til arbejdet med den nye uddannelse. Du opnår indsigt i EPX'ens særlige didaktik, elevgrupper og samarbejdsformer og lærer, hvordan disse kan omsættes til meningsfulde undervisningsforløb i en praksis- og professionsrettet kontekst.

Efteruddannelse for dig

Forløbet er for dig, der underviser på gymnasier, professions- eller erhvervsuddannelser eller i udskolingen, og som ønsker at forberede dig på undervisning på EPX eller styrke din viden om elevkulturer, praksisfaglighed og tværprofessionelt samarbejde. Du får et solidt teoretisk og fagdidaktisk fundament med afsæt i aktuel viden om læring, identitet og deltagelse.

Tag næste skridt i din karriere

Ansøgningsfrist: juni og december
Studiestart: september og januar
Varighed: ét år fordelt på fire seminarer á to dage

Kontakt

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte Anne Bang-Larsen, Center for Gymnasie- og Erhvervsuddannelsesforskning, anneb@sdu.dk eller 61 99 91 39.

Læs mere

Scan QR-koden, eller læs mere på sdu.dk/epx-modul

